СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLII. Ч. 203. Джерзи Сіти, Н. Дж., четвер 30 серпня, 1934. VOL. XLII. No. 203. Jersey City, N. J., Thursday, August 30, 1934. THREE CENTS.

КРАВЕЦЬКА ЮНІЯ КИДАЄ ВИЗОВ ФАБРИКАНТАМ

НЮ ЙОРК. — Юнія робітників, занятих у фабриках бавовняного одіння, заявила, що вона готова викликати генеральний страйк, щоби заставити підприємців виконувати розпорядок президента Рузвелта та зменшити час праці й збільшити робітничу заплату.

Одначе юнія сподівається, що президент Рузвелт не попустить фабрикантам, котрі не хочуть виконати його приказу, але вжиє своєї сили, щоб їх до послуху заставити.

РОБІТНИКИ НЕ НАДІЮТЬСЯ ПОЛАГОДЖЕННЯ СТРАЙКУ В ТКАЛЬНЯХ.

ВАШИНҐТОН. — Хоч уряд робить заходи, щоб не допустити до страйку робітників, котрий може обняти що найменше 500,000 робітників, юнія не має великої надії на успіх урядових заходів.

Навіть якби підприємці згодилися на пропозицію уряду та хотіли брати участь у конференції з представниками юнії, то всетаки, заки ця конференція збереться, страйк уже пічнеться.

Супроти цього провідники юнії не ждуть ніяких концесій зі сторони фабрикантів, але викінчують пляни, щоби починати страйк.

УРЯД ХОЧЕ ДАЛІ СТАБІЛІЗУВАТИ ДОЛЯР.

ВАШИНҐТОН. — Секретар скарбу Морґентав виголосив на радіо промову про монетарну політику уряду, в котрій заявив, що ужиє свого зарібку з девальвації доляра на устабілізування його вартости.

Досі уряд заробив на золоті 2 міліярди 800 міліонів долярів. Ці гроші він держить у своїм скарбі, щоби запобігти обезціненню доляра.

НЮ ЙОРК УДЕРЖУЄ НАЙБІЛЬШУ ЧАСТИНУ НАСЕЛЕННЯ.

НЮ ЙОРК. — Міський уряд цього міста удержує 400,000 родин, або коло 1,600,000 осіб.

Є це коло 23 проценти населення міста. Інші міста удержують пропорціонально багато меншу частину свого населення: Шікаґо 11.8%, Питсбурґ 16%, а Сан Франсіско 10%.

СИНКЛЕР ВИГРАВ ПРИ ПРАВИБОРАХ.

САН ФРАНСІСКО. — Антон Синклер, бувший соціяліст, що нині кандидує з демократичної партії на уряд ґовернора стейту та обіцяє покласти кінець бідності через забрання на стейт невживаних фарм, добув собі при правиборах величезну більшість.

З кандидатів демократичної партії Синклер дістав 133,000 голосів, а його найсильніший суперник, Джордж Кріл, котрий був головою бюра пропаганди у воєнних часах за президентури Вилсона, всього 49,000 голосів.

З кандидатів републиканської партії перший кандидат теж дістав два рази стільки голосів, що другий.

БУВШИЙ СУДДЯ ОБЕРВАҐЕР КАНДИДУЄ.

НЮ ЙОРК. — „Ґотам Індепендент Демократик Парті" іменувала своїм кандидатом на становище конгресмена з 18-го дистрикту в Манґетені бувшого суддю Чарлза А. Обервагера, відомого добре місцевим і околичним Українцям з промов на ріжних українських протестаційних вічах.

На номінаційних зборах зявилося понад тисячу осіб. Дякуючи за номінацію, бувший суддя Обервагер проголосив свою плятформу. Він заявився за перебрання на власність федерального уряду усіх підприємств публичного вжитку (як, залізниць, телеґрафів, телефонів) та за заведення пенсії на старі роки.

Він заявився проти недавно зорґанізованої Ліґи Свободи, котру назвав дитиною реакціонерів, котрі ставлять права власности понад права людини.

ПОШИРЕННЯ СПЛЯЧКИ.

СПРІНҐФІЛД (Ілиноїс). — Стейтовий уряд дістав за останній тиждень 37 донесень про нові випадки занедужання на сплячку, звану в науці „енкефалітіс".

Від 1 серпня уряд начислив у стейті 65 таких випадків.

ЖІНКА ПРЕЗИДЕНТОМ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ?

ШІКАҐО. — На конвенції Краєвого Союза Адвокатож виступила мис Лилієн Д. Рок, секретарка Союза, зі звітом, у котрім між іншим заповіла, що Злучені Держави поставлять жінку на становище президента краю протягом найближчого поколіня (себто 30 літ).

СТРАЙК У ТЮРМІ.

ФИЛАДЕЛФІЯ. — Вязні філаделфійської філії стейтової вязниці покинули роботи в тюремних робітнях, щоби показати свою симпатію для лідерів у ґрейтерфордській вязниці минулої суботи.

ПОЛІТИЧНИЙ ТЕСТАМЕНТ КЕМАЛЯ ПАШІ.

(УП) Недавно опублікував Кемаль Паша, президент Туреччини, свій політичний тестамент. У цілому краю викликало це ріжні думки і кожний питається, на що було це робити, коли він ще в силі віку і здоровий. Причини того кроку Кемаля Паші невідомі. За час десятиліття він зумів підняти Туреччину на небувалу висоту та зробити з неї, країни невільників, країну вольних людей. У першій частині тестаменту він взиває всіх берегти того устрою, який він завів, і не вертатись до султаната, бо султани все були, є і будуть іграшкою в руках клік, що стоять не під турецьким впливом. Він є за вдержання свободи особи, але остерігає перед розбуялим індивідуалізмом та перед масовістю. Ще більше остерігає він свій нарід пере комунізмом, який, як він каже, проповідує рай, а в кишені носить уже готове пекло. Своїм наступникам він радить ніколи не затягати великих позичок, хочби в якій біді нарід знаходився, бо такі позички є першим ступнем поневолення нації капіталом. Армія повинна все бути аполітична та слухати уряду, але ніколи не повинна видвигати на престол президента якогось ґенерала зі свого середовища. В заграничній політиці радить він жити з сусідами у згоді, коли напрямні їх політики згоджуються з напрямними політики Туреччини. Всіх вірних закликає він держатись віри турецького народу. При кінці тестаменту просить він нарід, знищити по його смерти всі його образи і статуї та не ставити йому памятників. Тестамент вказує, що Кемаль Паша є дійсно патріотом турецьким аж до самовідречення. Для себе він нічого не бажає, а лиш добра для турецького народу.

ДОТЕПНІ ВОЯКИ.

Англійське воєнне і морське міністерство має клопіт зі своїми вояками. Деякі з них, що не люблять служити у війську, знайшли спосіб, як можна від служби звільнитись легким способом. Досі був важкий спосіб: вояка звільняв суд або викуп. Тимчасом за останній час виключили з війська кількох вояків за те, що вони занадто живо цікавились політичною літературою, комуністичною або фашистівською. Влада рішила, що вояків із такими ідеями не може тримати у своїх рядах. Після цього щораз частіше трапляються випадки, що вояки проявляють демонстраційне зацікавлення комунізмом або фашизмом на те тільки, щоби їх виключили з армії. Влада не знає теперь які з них справжні небезпечні елементи, а які симулянти.

ПАМЯТЬ ПРОФЕСОРА.

Одному професорови фільософії у Варшаві вирвав злодій на вулиці теку з паперами. Професор негайно зголосився на поліції. Коли комісар запитав, чи пошкодований не пригадує собі вигляду злодія, цей відповів: „Розуміється; він був цілком подібний до Темістокля", і вийшов із комісаріяту. Урядовець тільки рот відчинив, бо ще зі школи запамятав, що Темістокль помер більш як 2,000 літ тому, і не пригадував собі, як він виглядає.

МОСКОВСЬКІ БЕЗБОЖНИКИ СВЯТКУЮТЬ 10-ЛІТТЯ СВОГО ІСНУВАННЯ.

(УП) Москалі вирішили скликати на квітень 1935 р. ювилейний конгрес „Союзу Воюючих Безбожників" з приводу десятиліття існування цієї організації. В Женеві стало відомим, що центральний комітет цього Союзу випрацював програму конгресу на свому засіданні 8.6.1934. З цього приводу постановлено видати пропамятну книгу Союзу, звіт з його діяльности, серію пропаґандивних плякатів і листівок та випустити відповідну пропаґандивну фільму. На конгресі має бути також вирішена справа будови „Всесвітньої Палати Атеізму". На слідуючому засіданні того комітету має бути обговорене питання заложення інституту для досліджів питань воюючого атеїзму. Все це недвозначно вказує на те, що московські большевики готовлять нову атаку на релігію.

БОЖЕВІЛЬНИЙ НА ЛІТАКУ.

На повітряній лінії Київ-Харків притрапилася катастрофа, в якій згинули одинацять осіб, а лиш одна вратувалася. Коли апарат був у повнім леті, нагло один із подорожніх збожеволів. Витягнувши револьвер, почав він стріляти, внаслідок чого згинули три пасажири, а тяжко ранений пільот не міг опанувати машини. Літак упав на землю.

ЯСНОВИДЕЦЬ.

В Сан Ремо перебуває тепер славний німецький ясновидець Макс Меке. Загальну увагу він звернув на себе з хвилиною, як йому заборонили вступ до домів гри, тому, що він увесь час вигравав. За кілька хвилин він виграв два міліони франків, очевидно внаслідок свойого дивного дару, що давав йому можність бачити наперед усі цифри, на котрі мала впасти виграна. В одній розмові з журналістами він заявив, що в цім біжучім столітті не буде ані одної поважніщої війни.

І НА ЛІТАКАХ Є ЗЛОДІЇ.

З південної Африки перевозили державним англійським літаком „Сильванус" золото до Геліополіс, щоб звідти передати його далі до Англії. Золото щезло з літака. Поліція займається тепер таким питанням: або золота взагалі не навантажили на літак, або його вкрали у дорозі... Допит усіх, що їхали в літаку, не дав ніяких вислідів.

ВЛАСНИК ЛОНДОНУ.

Велика частина Лондону є приватною власністю Принца Вестмінстерського. Один з його предків одружився з одною багатою дівчиною, яка в приданє дістала величезні простори підміських піль. Хто міг сподіватися, що з розростом Лондону на пустих полях повстане новий осередок міста й що вартість терену зросте до 25 міліонів фунтів стерлінгів.

ЗАТРОЄНІ РИБИ.

Велика спека, що навістила північну Францію, так огріла в ріці Секвані воду, що риби позатроювалися і виплили на поверхню. Бідні Парижани кинулися ловити рибу, але поліція заборонила її їсти, аж поки не прослідить причини масового затроєння.

Є ЩЕ ТАКІ, ЩО ХОТЯТЬ БУТИ ШЛЯХТОЮ.

У Торіно викрили ошуканства одного талановитого молодця, що назвав себе д-р. Ахиль Манцоні; у вищих сферах він вироблив шляхоцькі дипльоми. Він робив довший час знайомости і розпускав делікатно чутки, що має впливи. Дипльоми, які він доставляв, це були документи, сфабриковані на окремій, винайденій ним машині, так, що він не потребував мати ніяких спільників. Стемплі, печатки, підписи, все на цих документах виглядало автентично. Багато ошуканих не подає молодця в суд, щоби себе не осмішити.

КЕЛЬНЕР ДИРИҐЕНТОМ.

Цими днями виступить як диригент славної англійської орхестри „Сера Дан Ґодфрея Павіліон-Орхестра" кельнер з лондонського ресторану „Моніко", Річард Дабсон. Орхестра виконає між іншим теж його перші твори. Його батько був капельмайстром у Сусекс, але не міг дати сина до музичної академії, бо не мав грошей. Син став кельнером, але його музичний талант не давав йому спокою. Один із лондонських визначних дириґентів, Филип Луіс, заохотив його до музичних студій і кельнер добився свого.

ПОДОРОЖІ ПРИЧИНОЮ ПОДРУЖ.

Дирекція французьких залізниць усім парам, які ідуть до Альжиру відбути свою пошлюбну подорож, признала великі знижки. Одначе не числилася вона з одним явищем, яке тепер виступає у Франції масово: молоді люди, що дешевим коштом хотять відбути гарну подорож, заключають фіктивні подружа, а по поворотї негайно розводяться. Тема як сотворена до фільми! Тільки у фільмі булоб інше закінчення: підчас подорожі припадає пара собі так до вподоби, що по повороті вже не розлучається.

ЧОРТ ХОЧЕ ДОЛЯРІВ.

Мешканка села Боґумилув, Маріянна Пехота, дістала від свого сина з Америки 100 долярів. Її сусід Волянкович постановив видурити від неї гроші. Тому, перебравшись за чорта, вночі закрався до дому Пехоти та зажадав видачі 100 долярів, які нібито мали походити з нечистого джерела. Перестрашена баба подала на коцюбу гроші „чортови", який зараз пішов до коршми. Тут. почав оповідати про свій „подвиг" і в цей спосіб видав себе в руки поліції, яка занялася скептичним ошуканцем.

СТАМБУЛ БЕЗ ЧУЖИНЦІВ.

10,000 чужинцям Константинополя загрожує голодова смерть. Останній турецький закон резервує всі посади й місця праці для власних горожан. Рівночасно мають відібрати чужинцям дозвіл провадити торговлю. Всежтаки Англійці сподіваються в останній хвилині ослабити строгість цього закону, що є передовсім проти них спрямований.

ГРІМ УБИВ ЧОТИРИ ОСОБИ.

В селі Дукля, пов. Кросно, влетів грім комином до хати Марії Зегарович й убив нараз чотири особи.

ВСЯ ЕВРОПА ПОСПІШНО ГОТУЄТЬСЯ ДО ВІЙНИ

НАСТУПНА ВІЙНА БУДЕ ЗМЕХАНІЗОВАНА Й РОЗРАХОВАНА НА ВЕЛИКУ СКОРІСТЬ МАНЕВРУВАННЯ АРМІЙ.

ЛОНДОН (Англія). — Европейські воєнні знавці вважають, що майбутня війна буде змеханізована. Найбільшу увагу тепер звертають на швидкість маневрування армій, а тому всі стараються устаткувати армії швидкими тенками, літаками та автомобілями для перевозу піхотних частин. Французькі воєнні авторитети схиляються до того, що наступна війна буде мати характер полевої війни, в якій бистрота перегрупування армій буде відогравати головну ролю. Італійці, після недавних маневрів, приходять до висновку, що бистрота маневрування буде відогравати велику ролю, але також велику ролю будуть відогравати шанці та фортеці. Італійський штаб числить, що система фортифікацій на німецькому та французькому й інших кордонах повинна дати можність Італії час до змобілізування армії. Ці фортифікації мають стримати перший наступ ворожих сил до приведення в повну боєву готовість цілої італійської армії.

Англійські воєнні авторитети покладають великі надії на повітряні сили, а тому фаховці неустанно працюють над удосконаленням воєнних літаків. Головну увагу звертають на скорість літаків. На маневрах, що тепер починаються у Франції, будуть перевозити французькі піхотні частини на літаках в найбільше „загрожені" місця фронту, або в місця, де треба перевести скору концентрацію армії.

МОСКВА СЕБЕ ПОТІШАЄ.

МОСКВА (СССР). — Тут уже не бояться так смертельно, як останні десять років боялися, нападу чужоземних військ на Радянщину. Зпиводу подій на Далекому Сході й чуток, що між Японією й Англією уложено певну умову, радянська преса висловлює сумнів щодо такої можливости.

Большевики числять, що між Англією та Японією тепер не можливе порозуміння хочби тому, що Англія старається підтримувати приязні відносини зі Злученими Державами. Крім того вони думають, що населення Британії, а спеціяльно кольоній, поставиться неґативно до англійсько-японської приязни.

ФАШИСТИ ЧУБЛЯТЬСЯ.

ВІДЕНЬ (Австрія). — Поліції довелося взяти участь у угамуванню заворушення серед фашистівських узброєних дружин. Біля Відня в бараках знаходяться відділи „Гаймвери", з яких одна частина стоїть за міністра Фея, а друга за його противників. Між цими ґрупами прийшло до кривавої сутички, яку припинила поліція.

Внутрішні непорозуміння в рядах фашистів не обіцяють нічого доброго для самих фашистів.

ЗАБОРОНА МОЛОДІ ПОЛІТИКУВАТИ.

МАДРИД (Еспанія). — Еспанський републиканський уряд заборонив молоді до 16 років віку належати до якоїнебудь політичної партії. У віці від 16 до 23 літ дозволяється належати до політичних партій та організацій лише за писемною згодою батьків.

Цим еспанський уряд хоче усунути невідповідальну молодь від політичної боротьби, яка часто приводить її до вязниці та до ріжних кар у тім часі, коли молодь має готуватися для майбутньої діяльности як горожани держави.

ЗГИНУВ ПОЛЬСЬКИЙ ЛЕТУН.

ВАРШАВА (Польща). — Воєнний польський літак упав і розбився недалеко місця, де знаходився президент Польщі Мосціцький та багато ріжних польських достойників і чужинецьких гостей, що зібралися тут, щоби вирядити в лет навкого Европи літаки: німецькі, італійські, чехословацькі та польські. Тепер початок лету відрочено до 7 вересня.

Зпочатку збиралися летіти й узяти участь у змаганнях також французькі воєнні летуни, але з огляду на охолоду відносин між Польщею та Францією вони від лету відтягнулися.

ШТУЧНА ВОВНА.

БЕРЛІН (Німеччина). — Щоб обійтися без довозу до Німеччини чужинецької вовни, німецькі вчені знайшли спосіб штучного вироблення вовни, яку вони називають „вульстра". Кажуть, що вульстра має всі якости звичайної овечої вовни й з неї тепер будуть робити жіночі та чоловічі вбрання.

КАТ ЗБОЖЕВОЛІВ.

ВІДЕНЬ (Австрія). — Кат Йоган Ланг збожеволів після того, як повісив від лютого 12 націоналсоціялістів та соціялістів. Тепер він знаходиться в лікарні для душевно хорих.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holiday at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.
За оголошення редакція не відповідає.
За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

НАЗАДНИЦТВО ОРҐАНІЗУЄТЬСЯ

Судячи по ґазетних, радіових і бесідничих відгуках, останніми часами повстала в Америці найважніша політична організація. Стільки чи мала коли яка політична організація стільки „поблиситі", стільки відзивів у газетах, стільки привітів, стільки похвал та овацій. Деякі ґазети дають їй що найменше по два стовпці друку кождого дня, від самого дня інкорпорації в Дистрикті Колумбія.

Організація має шумну назву „Американська Ліґа Свободи", чи пак „Ліґа Американської Свободи". Називається вона далі безпартійною орґанізацією, покликаною до оборони й піддержання конституції Злучених Держав. Думає вона піддержати американську свободу й конституцію Злучених Держав у цей спосіб, що буде доказувати американському народови пошану для прав особи й власности як основні права під кождою формою правління, а далі буде вчити, що обовязком уряду є розбуджувати приватну й групову підприємчисть та захороняти для людини право до праці, зарібку, ощадностей і власности. Вона стоїть за те, щоби людина, раз добувши власність, мала право її задержати й уживати.

Назагал це дуже гарні засади. Тільки що вони проголошені так загально, що ніхто не може знати, за яке практичне примінення стоять основники цеї групи. Коли організація стоїть за пошану прав особи, то чи буде вона стояти за право людини до праці? Чи буде вона стояти за те, щоби людина мала дім і забезпечене удержання на старі літа? Коли Ліґа заявляється за права людини до своєї власности, то що вона скаже на те, що біржеві спекулянти людину позбавляють тяжко запроцьованої власности? Що скаже Ліґа про грабіж власности фінансовою спекуляцією й тим подібними законними крючками?

З заяв лідерів Ліґи видно, що Ліґа не думає боронити цих прав. Вона думає боронити якраз спекулянтів. Вона виступає проти оподаткування великих маєтків, вона хоче зложити ці тягарі на плечі дрібних власників. Вона виступає проти „нового розділу", бо стоїть за старий розділ. Словом, політика Ліґи наскрізь консервативна, наскрізь назадницька.

Коли вона називає себе безпартійною, то це значить тільки те, що в ній обєдналися назадники обох великих партій. Отже назадницьких републиканців і демократів. І це, як хтось там уже сказав, є саме доброю стороною Ліґи: тепер уже не треба буде вганяти за назадникамм. Тепер вони зібралися в одну ґрупу й хто має порахунки з назадництвом, моґтиме обмежити свою боротьбу до одної так званої Американської Ліґи Свободи.

О. Сновида.

ЗАНЕПАД КОМУНІСТИЧНОЇ ПАРТІЇ.

На останнім зїзді російської Компартії пан Мануїльський (землячок-„Малорос") виголосив звіт про працю делеґації ВКП(б) ІККІ (Викон. Комітет Ком. Інтернаціоналу) про стан комуністичних партій у світі.

Не дуже рожево той стан представляється. Показується, що головною задачею Компартії було „покласти на обі лопатки"... соціял-демократію. Коли досі цього не зроблено, коли соціял-демократія ще дихає, то в цьому бачить Мануїльський **ознаку слабости компартій**. Було багато вибухів і масових рухів в Европі, — каже Мануїльський — але комуністи їх не використали. Не використали, бо „не провадили попередної чорної роботи збирання й організації робітничої кляси". Комуністи просто „орієнтувалися на стихійну перемогу революції", а щоби викликати ту стихію, мало над тим працювали. Особливо компартії **романських країн** терплять на специяльну хворобу — „базікання" й ще на другу — на „велику організаційну короткозорість"... Брак їм „героїзму буденної невсипущої роботи". По розбиттю компартій головною задачею комуністів, на думку Мануїльського, було входити в ряди фашистівських союзів в Італії та ґоміндансьних у Китаю, щоби провадити там розкладову роботу й притягати робітників на свою сторону. Але цеї роботи не роблено — стверджує з сумом Мануїльський.

Шванкує й **організація комуністичної молоді.** Правда, робота над нею йде, але „глибоко в маси робітничої молоді комунізм не проникнув". Як не проник у ці маси й соціялізм. Зі злістю стверджує Мануїльський, що майже вся молодь в Европі охоплена таки „буржуазними" союзами: фашистівськими, ґітлерівськими і т. п. А йти для пропаганди соціялізму в ті буржуазні чи католицькі організації — каже Мануїльський — для комуністів таксамо тяжко, як „папі ввійти в союз безбожників для пропаганди католицтва". За цей пуризм Мануїльський картає комуністів. Бо цей пуризм. коли власні організації комуністів розгромлені, **перешкаджає комунізмови дійти до впливу на маси.**

Мануїльський хвалиться й деякими „досягненнями". Але коли він за такі „досягнення" вважає напр. факт, що **німецькі комуністи** зібрали кількадва міліонів голосів проти Ґітлера або... стрималися від голосування, то можна лише поглузувати з таких „досягнень". Їх ворог комунізму не переляжається. Коли дальше він каже, що число членів **Компартії в Польщі** досягло (30,000) майже числа членів ППС, то це є дуже слаба потіха для большевиків. **У Франції** був „цілий ряд літ застою в чисельнім зрості партії й навіть певного руху назад у цім відношенні". Що в революційній **Еспанії**, де є свобода комуністичної пропаганди й орґанізації, є аж... 30,000 комуністів, а в **Австралії**, на цілім континенті, аж **півтори тисячі** (1,500), то це теж ледви можна представити як „успіх" комунізму.

Особливо розвівся Мануїльський про „успіхи" **комунізму в Китаю**. Але там над ним чуває гострий і пильний зір країни Сходячого Сонця. Там комунізм не вдержиться. З Китаю не стане випадова брама комуністичної Росії у світ, лише випадова брама проти совітської Росії — її найзавзятішого, найневблаганішого й найсміливішого ворога.

Так представляється справа з комуністичними „секціями" 3-го Інтернаціоналу, згідно зі звітом товариша Мануїльського.

Загальний висновок такий: при заснуванню 3-го Інтернаціоналу комунізм, перемігши в Росії й підбивши Україну, йшов на підбій Европи й Азії, притягаючи до себе селянство, пролетаріят і велику частину дрібної буржуазії. Тепер комунізм бореться з величезними трудноцами в Росії, є — як стверджують самі большевики — сильно підмінований на Україні, зломаний у Німеччині, Австрії та в Італії, а ті поміжні ґрупи, дрібна буржуазія й селянство, на Заході відвертаються від нього, входячи явно в орбіту впливів фашистівських і споріднених фашизмови напрямків.

Недурно Сталін ратує, що може; недурно стає пацифістом; недурно до Ліґи Націй проситься; недурно плазує на животі перед Японією; недурно запобігає ласки Польщі й Румунії...

Комунізм скрізь у дефензиві. Незадовго ця дефензива допровадить до відвороту, може навіть панічного...

РОЗГРОМ МОСКОВСЬКОЇ ФЛЬОТИ.

(Спогади віцеадмірала К. Хасеґави).

В нiпонських ґазетах надруковано надзвичайно цікаві спогади віцеадмірала нiпонської військової фльоти, К. Хасеґави.

Подаємо **нижче** винятки з них.

У вересні 1904. року я закінчив морську академію у чині молодшого ляйтнанта фльоти, коли мені було всього 23 роки, а 27 травня 1905. року відбулася історична баталія, коли мені випало долею бути на сиґнальовому кораблі „Мікасо", де перебував і командуючий фльотою адмірал Того.

Заява адмірала Тоґа.

Адмірал Того всім офіцирам фльоти заявив перед історичним боєм, одночасно кажучи й усім морякам:

„Не майте надії, що наш ворог слабший ніж ми, а майте надію тільки на свою власну підготовленість до бою".

Й усі ми дійсно до останнього моряка жили в тих днях якимись напруженими до останнього почуваннями. Ми ніяк не могли діждатися приходу ворога. Всі ґармати були вичищені та приготовлені. Моряки були приготовлені краще вмерти, ніж стратити ґармати.

У всій фльоті було велике напруження, котре запирало навіть віддих. Балтійська фльота наближалася. Дня 25 травня вона вийшла з Шанґгаю. Адмірал Рождественський, що вів ворожу московську фльоту, взяв напрямок на північ, щоб мати можливість пройти мимо Корейської затоки вповдень 27 травня.

Кожного дня команданти нашої фльоти провадили свої наради. Ми дуже добре доглядали у Цусімській протоці, а головні наші сили були зосереджені в районі Чинкайвану, де й очікували ворога.

Так пройшла ніч з 26 на 27 травня.

Ранок почався спокійно та лагідно, а в 4 г. 45 х. по всіх кораблях пробігло сповіщення, що ворог наближається. В 6. г. ранку отримано розпорядження від адмірала Тоґа, що фльота має йти до Окіношіми, 40 військових кораблів, захмарюючи небо димом, пішли слідом за „Мікасом", маючи тверде рішення добути побіду в бою з московською фльотою.

Цей похід ескадри залишив у мойому життю надзвичайно сильний спогад. Ми були вирішили, що головні сили зустрінуться з ворогом біля Окіношіми, а біля півдня московська фльота вже наблизилася до цього пункту.

В 1.39 г. дня з південно-західньої сторони серед легкого туману на обрії зявилися кораблі. Перший ішов „Князь Суворов", а в 1.55 г. дня на „Мікасі" піднято сиґнал: „Розцвіт або занепад нашої імперії залежить від цього бою. Всі виконають свій обовязок до кінця".

Це була битва, у котрій ми повинні були отримати перемогу.

Історична битва.

Адмірал Того сам вів командування фльотою, а другою ескадрою командував віцеадмірал Камімура.

Кораблі наближалися.

Коли віддаль була вже біля 8,000 метрів, ми різко змінили напрямок походу. Такий маневр принято тому, щоб мати ініцiятиву у себе. Це було дуже сміле рішення. Москалі подумали, що ми тікаємо.

Потім „Мікасо", а за ним і вся фльота пішли до наближення з ворогом, маючи бажання вдарити в голову ворожої фльоти, й історична битва почалася.

Наша фльота почала вогонь. Віддаль скоротилась до 6,400 метрів.

Канонада була надзвичайна. Уявлялося, що ввесь світ трясеться. Густий дим покривав усе небо. На ворожих кораблях почалися пожежі, а наші стрільна ломали та нищили на московських кораблях усе. Валилися щоґли, ломалися помости...

Ворожі кораблі гинули один за одним, а швидко за тим боєвий порядок московської фльоти зломано. Частина їх зробила спробу пробитися до Владивостоку, але вона була даремна.

Кінець бою.

Сонце заходило. Адмірал Того повів першу та другу ескадру до Уцруйото, щоб загородити відхід Москалів, а третя, четверта та пята ескадра почали ліквідувати рештки.

На слідуючий день, 28. травня, в 1.37 г. дня, на корабель „Мікаса" прибув адмірал Неботагов та заявив про здачу на ласку Нiпонців решток балтійської фльоти. Одержана нами побіда дала нам повну перемогу на Тихім океані.

Таким висновком закінчує свої спогади адмірал Хасеґава.

Цей бій дійсно вибив назавжди з Тихого океану Московщину та закріпив положення Нiпона, даючи йому змогу почати свою велику працю над консолідацією азійських сил. — („Манджурський Вістник").

К. Макушин.

ХІБА КУЛЬКА В ЛОБ.

(2)

„...На ложу болізни будучи і близький невмолимої смерти, котру то Господь Бог на мене грішного зішле може за днину, може за годину, може й за чверть години, або й ще скорше, пишу я до тебе, любий сину брата мого, останній раз у сім дочаснім життю, котре є адом-чистилищем і недолею, в надії, що будеш послушний голосови мойому з могили, котрий кличе, щоби ти отямився і покинув дотеперішній твій спосіб життя. Передовсім покинь до ста чортів того лайдака, ту каналію, що мешкає під тобою. Покинь того солітера, що малює лише голі жінки і тебе водить поганими дорогами...

— То я! То я! — крикнув радісно худий маляр.

„Потому раджу тобі працювати і не завертати собі голови тою акторкою, котра, як я калькулюю, хто зна, чи не коштує тебе місячно яких десять гульденів, на яких тебе не стати, а я не дам, бо такому ледащу і вітрогонови як ти не дається нічого, щоби по шинках тратили і тричі денно їли обід або й більше. Тому то все те, що маю, записав я на боже і обезпечив тебе, щоби за тебе мольлися, хоч се й так ні трохи не поможе, бо з такого підлого насіння нічого доброго виростити не може, хіба лиш маляр..."

— А-а-а! — сказав худий маляр, вислухавши.

Хвилю оба мовчали. Лице Буйного скривилося так, наче би в устах мав щось дуже кварне. Худий став кліпати весело очима і аж захлиснувся, бо з великої радости напала його нагла щикавка. Нарешті сказав:

— То була дуже добра каминиця!

— А сконав би ти! — відповів йому зломаний і згноблений Юрко.

— А ти гадав, що її дістанеш?

— Я не гадав, я певний був! Я не сумнівався, що дістану... Тепер я зруйнований. Маю довги.

— Не забудь, що ти мені винен тринацять крайцарів за тютюн! Не забудеш?

— Я зруйнований! Я лише на смерть стрийка рахував і тужно вижидав...

— Не прийшла ся радісна хвиля. Годі! Тепер можеш рахувати на мою смерть. Запишу тобі всі мої активи. На мене можеш покладатися... По мені дістанеш мою собаку.

— Скрути вязи!... І що я тепер почну? Звідси мене викинуть завтра, позавтра. Господар вже дістав потрібне на се письмо з суду. Їсти не маю що... Малювати не годен, бо на моделі не маю грошей.

— Маю добру гадку! Намалюй свого стрийчика в домовині. За се грошей від тебе не зажадає.

Маляр, що без ніякої користи втратив стрийка, став знов шаліти. Бігав по хаті і сіпав чуприну.

— Застрілюся! — крикнув. — Застрілюся!

— Не забудь одного, — докинув приятель. — Як по смерти зійдешся з тим свитухом, що так нечесно осиротив тебе, то обернися до нього задом!

— Кости йому поломлю, щоби не мав чим встати і зайти на страшний суд!

Нараз Юрко замовк, станув перед приятелем, поклав руку на його рамя і сказав:

— Слухай! Як мені Бог милий, не жартую. Я справді без виходу. Яж Ерні обіцяв заплатити кравчику. Сторожеви я дав слово чести, що віддам йому два гульдени...

— Т-а-ак? То зле! Дуже зле!

— Чому зле?

— Легкодушно даєш слово чести!

— Я мусів. Слово чести, що мусів. Сторож дуже припер був мене. І то бідний бідачище!...

— Нехай, що так... Та таким нерозважними приреченнями псуєш дикаря... Се недобре! Дуже недобре!

— То щож тепер буде? В лоб стрілю собі і буде кінець... Пощо мені, до чорта, сушити собі голову!

— Очевидно! — сказав приятель. — Нінащо не придасться сушення голови, в якій вода через верх переливається. У тебе була би се дуже тяжка робота.

Маляр не чув останньої безличности приятеля. Посумнів, голову похнюпив. Зітхаючи, підійшов повільною ходою до стола, з шуфляди вийняв якийсь дуже старинний револьвер і став йому призиратися.

Приятель спитав байдужно:

— А намащений?

Буйний мовчав.

— А у що гадаєш всадити кулю: в серце, чи в голову?

— І в серце і в голову! Яке тобі діло до того?

— Бо як в голову, то дуже довго будеш шукати її. Тому моя рада, стріляй в серце!

— Болван!

Приятель Буйного був таки добра душа, що таке тверде слово не розсердило його. Хоч був дуже худий, мав дуже мягке і добре серце. Він сказав:

— Шкода мені тебе, Юрчику, уважаєш. Без тебе буде мені досить сумно. Чоловікови все веселіше, коли має знакомого пса. Ще веселіше, коли є й приятель. А деж ти зробиш се? Хіба не тут, бо зараз збігалась би всяка голота.

— Очевидно, що не тут.

— Ще й собаку твій стріл стривожив би. Мій пудель дуже нервовий. А з твоїми річами що зробити?

— Ти можеш їх забрати собі і вдавитися!

— Бачиш, Юрчику, я пішов би з тобою, щоби бути там, коли би ти довго мучився. Та, як люблю тебе, годі... Часу не маю.

— Обійдеться...

— Очевидно. За те на похорони буду. Без сумніву буду.

— І се не конче потрібне!

— Отже ми більше не побачимося. Годі! Не буду плакати, бо що мені там... Коли хочеш стріляти, то стріляй. Сего тобі ніхто не має права заборонити. Ну, дай тобі Боже щастя і легку смерть.

Худий маляр сильно стис і потряс руку Буйного, жалісним поглядом обіймив кімнату, сумно похитав головою і пішов... За дверей крикнув:

— Гей, Буйний!

— А що там ще?

(Дальше буде).

НА БІЖУЧІ ТЕМИ.

ЗИСК І СУСПІЛЬНИЙ ПОРЯДОК.

Щоби запевнити населення, що уряд не збирається робити ніякого перевороту, урядники час від часу заявляють, що уряд зовсім не має на меті зміняти суспільного порядку, котрий видимо спирається на бажання зиску.

Тимчасом минулої неділі шікаговський проповідник Вилієм Б. Спофорд виголосив в одній церкві в Ню Йорку проповідь, у котрій доказував, що система зиску вирішила питання продукції потрібного для життя добра, але не вирішила питання розподілу та звалила на робітничу клясу страшні труднощі.

Система приватних зисків, говорив Спофорд, довела до того, що в Вірджінії вуглеві барони можуть дістати робітників за 34 доляри на місяць, при чому вони собі задержують на місяць ще 20 долярів титулом оплати лікарів, похоронних коштів і видатків на направу начиння.

Цікавий погляд на справу. Цікаво теж, що церква починає розглядати з релігійного боку такі справи.

ЖЕРТВЕННІ КОЗЛИ.

Сказав теж Спофорд у церкві, що замість вирішувати питання спокійною думкою, в Америці є багато людей, котрі шукають у цій справі жертвенних козлів. Колись Жиди свої гріхи складали на козлів, котрих виганяли на погибіль над Мертве море. Такими жертвенними козлами зробив уряд Ґітлера німецьких Жидів: мовляв, вони винуваті за німецькі нещастя. Тепер бушимто в Америці є багато людей, котрі йдуть слідом Ґітлера та за всякі суспільні нещастя винують Жидів.

Так каже Спофорд. До певного ступня він має слушність. Та не зовсім. Жидів винують за американські нещастя хіба в тих громадах, де вони сильні. В інших місцевостях жертвенним козлом виступає „форнер" (чужинець).

СЛОВА И ДІЛА.

В іншій церкві в Ню Йорку говорив проповідник Фредерик Норвуд про біжучі політичні теми міжнародної політики, як диктатуру, війну. Говорив він про велику небезпеку деспотизму та запевняв про небезпеку війни. Мовляв, деспотизм іде нестримним кроком. Набижається війна. Всі знають страхіття деспотизму й наслідки війни. Але ніхто ніні не має сили протестувати проти війни. Ніхто не має в собі сили виступити проти деспотів. Люди так збайдужніли, що не мають сили виступити проти того, що вони вважають загладою людства.

„Ми перестали бути християнами" — говорив Норвуд. „Ми перестали вірити, що Бог є спасителем людства".

Віру в християнство можна доказати тільки ділом.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

СКРЕНТОН, ПА. — Товариство ім. Богдана Хмельницького, від. 144 У. Н. Союза повідомляє, що мітінґ відбудеться в 12 годині в полудне, в неділю, дня 16 вересня, в галі церковній під ч. 430 Норт 7-ма Евеня. Присутність кождого члена є обовязкова. Не явившийся члена заплатить кару 50 ц., а урядник 1 дол. — Стефан Шимановський, секретар.

ДІТРОЙТ, МІШ. — Тов. Запорозька Січ, від. 75, повідомляє своїх членів, місцевих і позамісцевих, що мітінґ відбудеться в неділю, дня 9 вересня, в годині 1 пополудни. Проситься членів конечно прийти на цей мітінґ, бо є багато справ до полагодження. Таксамо проситься довгуючих членів, щоби старалися вирівнати свої залеглі довги бо навіть членів будуть відмовлятись то з ними поступиться після статута, то щоби потім не нарікали. — С. Михайлюк, предс.; І. Слупецький, касієр; В. Тарас, секретар.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЗАВИСТЬ МУСИТЬ МАТИ СВОЇ ГРАНИЦІ.

Я бачив нераз у своїм життю завидних людей. Бачив їх у старім краю, бачив і в Америці.

Всякі люди приходять на світ божий зі всякими хибами. Кожда людина має в собі якісь недостачі. Слабости вона знає лікувати, коли це можливе. Одначе не може людина лікуватися, коли вона прийшла на світ не вродлива або калікою без рук, без ніг, очей або без носа. На це лікарства нема, щоби ноги, руки, очи або ніс виросли.

Зависна людина нехай не думає, що вона здорова. Ні, вона слаба, її слабість страшна й шкідлива, не так для суспільности, як для неї самої. Зависть відбирає людям честь і достоїнство людини в суспільности, між людьми.

Чи є який лік на ту хоробу? Є книжки, є часописи, є церкви, школи, і я думаю, що всього того вистарчає, щоби ту паскудну хоробу вилікувати. Можна виздоровіти цілком, виправити свій характер так, щоби сміло можна було з ним іти між людей.

Звідки і з чого береться в людини тота хороба? З недостачі засобів до життя, з браку зарібку, доходів з ґаздівства чи бизнесу. Така людина зневірюється, попадає в замороку, значить тратить контролю над своїм здоровим розумом. Їй здається, що коли вона своїм сусідам або й своїм кревним завидувати, то їй буде лекше, або й мило.

Один завидує: чому інший має це або те, а він того не може мати? Я не багатий робітник, а мені один завидував того, що мені судилось бути батьком двох синів, а йому бути батьком двох дочок. І каже до мене: „Таки чи не ліпше було би, щоби вам уродився був один син, а одна дочка, і мені таксамо? Тимчасом ви маєте аж два сини, а я дві дочки!" Я подумав собі: який ти чоловіче нерозумний! А чиж то ми самі управляємо своєю долею? Чи можемо нею повертати, куди нам хочеться?

Я застановився над його словами і думаю до нині: Чому направду йому вродились дві дочки, а мені два сини? Колиб мені була вродилася дочка, то я її таксамо любив би як сина, бо й дочка моя дитина. У ріку був би я не ніс їх топити.

По 23. літах я вгадав, чому я батьком синів, а він дочок. Я, мужчина малої й несильної будови, до тяжкої праці не надаюся. Він до якої праці не пішов би, буде робити, бо сильний. І само собою розуміється, що для дівчат треба більше старання ніж для хлопців. Колиж Бог посилає людину на цей світ, то її відразу немов би й асекурує, щоби вона була забезпечена в фінансовім вихованню. Бож батьки мусять дати дочкам і якесь віно коли вони виходять у люди.

Ну, та людина, яка не думає, завидує вам того, чого їй не призначено від Бога мати.

Колись у молодости й до мене закрадалась хороба зависти, але я скоро вмів собі з нею порадити і себе від неї вилікувати. Не вчіпилась вона мене, хоч я чорно бідив, бо я переконався, що вона мені абсолютно в біді не поможе, а пошкодить на чести.

Друге, я вичитав ще в шкільній книжці таке: коли наше військо йшло на війну, (розуміється, не всі жовніри їдуть на конях, є і піхотинці), то один жовнір змучився ходом і був невдоволений тай бурмотів собі під носом, що нема справедливости: одні на конях, вигідно їдуть, інші мусять ноги зривати. Старшина підслухував це і зрозумів, про що йому йде. Зліз зі свого коня й каже: „Сідай і їдь, бо ти змучений, а я піду пішки". Той зразу вагався; думав, що старшина тільки кпив собі з нього. Коли пізнав, що він не жартує, з охотою витарабанився на коня і їде. Та не віхав може й милі, як підїхали під ворожу патрулю, котра почала їх обстрілювати, і той перший повалився трупом з коня.

Те я собі добре затямив. І життєвий досвід навчив мене, що всім людям однаково не може бути. Возьмім СССР, де трублять на всі заставки, що всі будуть рівні. А тут товариш робітник Троцький має від Сталіна платні $400 на тиждень, хоч ніби його прогнав, — про це писав жидівський часопис, — коли в Росії є міліони товаришів, що нічого не заробляють, бо колиб заробляли, то міліонами не гинули би з голоду. Троцький має таку платню на місяць, якої я тепер і за цілий рік не зароблю. Хтож мені тому винен, що я не вчився? Звичайний капраль Гітлер став головою німецької держави з поборов деяких ґенералів. Дольфус, селянський син. А бачимо, не пожив він довго на світі.

Нині людина має багацтва славу й честь, а завтра нічого не має. Навіть життя не має! І чи варта нам хорувати на зависть, захланність? Кождій людині чогось на світі мусить бракувати. Тому наша хороба, зависть мусить мати свої границі. І тільки чоловік нерозумний іншим завидує.

Н. Костів.

ЖІНКА В ДОБІ ХМЕЛЬНИЧЧИНИ

Великий зрив 1648 року, з якого зродилася Українська Козацька Держава, приніс зі собою зміну в суспільному житті України: місце давньої пануючої верстви, шляхоцької, зайняла нова, козацька. Однак по своїй суті зміна ця не була така вже значна. Поволі розвівається накинута нам чужими історіками і підтримувана українською народницькою школою концепція Хмельниччини як лише „хлопського бунту" а натомісць бачимо в ній у першу чергу національне повстання. Рівнобіжно з тим улягає основній ревізії наш погляд на ту нову провідну українську верству. Ми бачимо, що складалась вона не лише з кровожадних опришків, якби то хотілося усяким Сенькевичам, що натомісць дуже велика, якщо не більша частина тої нової української верхівки належала до аристократії попередньої, багато було серед неї людей освічених і культурних, не бракувало й таких, що вчилися в европейських високих школах.

Відноситься це в певній мірі й до жіночої частини козацького суспільства. Не була це, як це люблять представляти історики в роді славнозвісного Ролле, зграя розпусних, вічно пяних, позбавлених усякої тіни якої будь оглади мегер. Серед жінок козацтва, а особливо його провідної старшинської верхівки, нарівні з селянками й звичайними козачками, що їх чоловіки своєю шаблею здобули собі пануюче становище в новій українській державі, здибаємо багато доньок із шляхотських і навіть магнатських домів. Іван Виговський, полковник Антін Жданович і багато інших старшин, не кажу вже про таких недавніх магнатів, як Юрій Немирич, колишній підкоморий київський, а тепер полковник Війська Запорозького, всі вони були одружені з шляхтянками.

Інша річ, що тодішні жінки мало були подібні до сьогоднішніх „сальонових" пань, бо й життя тодішнє українське було інше. Вже і перед Хмельниччиною життя це було повне небезпек і ризика. Постійні війни, напади Татар, відсутність якоїнебудь правної екзекутиви — все це ставило тогочасну жінку в положення, коли вона мусіла сама боронити хату і дітей від чужих і своїх наїзників і часто зі зброєю в руках доходити свого права. Такі життєві обставини сприяли виробленню того войовничого, нерідко авантурничого, типу жінок, з якими постійно зустрічаємось у тогочасних записках. Згадаємо тут лише, як приклад, про жінку Ганну Борзобогату-Красенську, жінку небіжа епископа луцького, яка порядкувала, як хотіла, маєтками епископії і постійно уладжувала збройні напади на сусідів. Коли (зрештою з королівського наказу) проти неї вирушила шляхта з цілого воєвідства, то войовнича Ганна устріла шляхотське військо зодягнена в панцир, на чолі власного військового відділу з гарматами й розбила це військо до щенту. Прикладів таких зустрінемо в добі, яка попередила Хмельниччину, безліч.

Революційна атмосфера перших років Хмельниччини ще більше сприяла розвиткови в українських жінках войовничости. З тою однак ріжницею, що коли давніше ця войовничість проявляла себе більш у ріжних авантурах і, кажучи нинішньою мовою, звичайному розбишацтві, то тепер вона облагороднюється моментами національними.

Проявів героїзму українського жіноцтва в цій переломовій добі нашої історії маємо дуже багато. Найславнішим з них була роля, яку відограли козацькі жінки на чолі з жінкою сотника Зависного підчас оборони Буші перед нападом Чарнецького.

Нарівні зі своїми чоловіками боронилися ці жінки до останнього й усі згинули геройською смертю, воліючи смерть ніж ганьбу полону.

Таке життя, повне небезпечних й військових пригод, яке вело українське жіноцтво, не перешкаджало тому, що освіта й культура його стояли досить високо. Сирійський монах Павло з Алепо, що подорожував у тім часі по Україні, розповідає нам про те, що більшість українського жіноцтва була письменна. Щож торкається київських черниць, то з ними, як каже тойже подорожник, можна було провадити диспути на філософічні й теологічні теми.

Рівнобіжно з тим, як Україна набирала все більш ознак независимої держави й козацька старшина ставала дійсною правлячою верствою, вироблялись у неї і певні товариські норми й товариська оглада. Як і все буває, перед вів тут дім самого володаря України — Великого Богдана. Особливо сприяла блескови суботівського двора третя жінка Богдана — Ганна.

Гетьманова Ганна, хоч і звичайного козацького роду, як знаємо, посідала такий великий авторитет в очах своїх і чужих, що у відсутності гетьмана за своїм підписом видавала універсали, а польська королева писала до неї особисто, прохаючи її вставитися перед гетьманом за замирення з Польщею.

Гетьманова мала власний почот як жіночий, так і чоловічий. Широка дипльоматична акція, яку провадив гетьман, змушувала її уладжувати приняття для чужоземних послів. Таким чином у Суботові вже утворилась була певна двірська етика, яка не могла не лишитись без впливу і на товариське життя цілої старшинської верстви, а в першій мірі її жіночої частини.

Щоправда, зі смертю Богдана і послідуючою руїною України занепадає і культурне і товариське життя. В цій добі страшної усобиці звичайно і жіноцтво, хоч навіть таке войовниче, як українське, не може себе проявити в публичнім життю. Лише з Мазепою, коли приходить певне заспокоєння, відроджується знову товариське життя, а разом з тим і українська жінка знову має змогу відогравати більшу ролю.

Ігор Лоський.

И. Льоброк.

ЛЕДЯНА СМЕРТЬ

—o—

Як я був іще дитиною, виемігрував Петро з братом Юрком до Америки за хлібом. Ледви пригадую їх обох. Тямлю лише, що оба були кремезні парубки. А як виемігрували, наче камінь у воду. Ні слиху ні диху не було про них. І інші були, які в чужому світі наче розпаношилися та не писали до дому, не присилали долярів, та всеж про кожного було бодай що-то чутно, а про Петра та Юрка нічого. Кождий думав, що їм по дорозі щось приключилося, що їх проковтнуло море. Лише їх батько, старий Мартин, вірив, що сини його здорові та живі, а не можуть дати про себе вістки — хто зна чому? Так минали літа. Для старого батька тяжкі й невідомі, та всеж полумячко надії палало в його серці.

Мене життя викинуло з рідного села, я зовсім призабув про Петра і Юрка. Я ледви пригадував собі старих знайомих, а як тут іще пригадувати собі покійників, які померли тому тридцять літ?

Аж ось цими днями застукав хтось легенько до моїх дверей.

— Прошу! — крикнув я з кімнати.

Ніхто не входив. Чути було й далі слабе стукання. Я вийшов, щоби побачити, хто так боязко стукає. Переді мною високий, костистий, кремезний старенький чоловік, із довгою сивою бородою. Я подумав, що то може якийсь із моїх давніх знайомих і мене сердило, що я ніяк не можу вгадати, хто він.

— Прошу, ввійдіть. Незнайомий увійшов боязко, сів на крісло та ввесь час держав капелюх у руці. Видно було, що йому чомусь ніяково.

— Ви за якоюсь орудкою приїхали до міста...

— А ви мене певно не знаєте. Правду сказати, говорив він спокійно далі, я також не знаю, хто ви, та знаю, що ви з нашого роду. Я зайшов був на поліцію, та спитався, чи нема кого тут у місті на наше назвище. І вони дали мені вашу адресу. Бачу, ви якийсь пан великий, та ви мене якось не пізнаєте.

— Признаюся щиро, таки не пізнаю.

— Петра, сина покійного Мартина. Тому тридцять літ виемігрував до Америки з братом Юрком. Може пригадуєте собі?

— Петро, Петро... таж Петро згинув по дорозі! То було як я ще був дитиною.

— Де там я згинув! Ось я! Ось тут я... А чи ти не Михайло?

— Я!

— Слава Богу! Який ти був, як я виїздив до Америки за хлібом! Я і мій бідний покійний брат Юрко. Давно, рік перед війною. Ах, як згадаю...

По хвилині говорив далі:

— Помер... помер... загинув... проковтнуло його море... Так, так. Знаєш, заки ми виемігрували до Америки, ми не вміли плавати, бо не мали моря, а й великої ріки не бачили. А як ми приїхали, зложилося так, що нам трапилася робота у рибалок і моряків. Ходимо ми по Ню Йорку, голодні. Всього, Боженьку, повнісенько, а хліба й мяса... повні його очі, та порожний живіт. Роботи нема. Аж ось приймили нас якісь італійські рибалки на свій корабель. Ми не признались, що не вміємо плавати. Бо якжеж признатися? І добре нам було. Було мяса, хліба й вина, тай годі. Невеличкий корабель і ми на ньому, тай невеличкі човни. Їх, коли треба було, спускали на море, з них закидали сіти. Гарно було. Море, одно море довкола нас. І весело нам було, головно коли пощастило при ловлі. Та забув я згадати, що було нам неприємно, бо було холодно. Ми все випливали на північний схід від Ню Йорку. Часто довкола бачили ми великі ледяні криги, та ні вони до нас, ні ми до них. І жилося так дні за днями.

Минуло, здається мені, яких шість місяців, як ми покинули Ню Йорк. Ми стали справжніми моряками. Наче зрослися з морем. Італійці не хотіли вірити, що ми не старі моряки — так добре робили ми нашу роботу. Та, на жаль, скоро прийшов кінець мому бідному братові. Ах, колиб ти бачив! Наш корабель, „Санта Лючія", знайшовся недалеко величезної криги, що гордо виставала з води. Наче наперекір сонцю та морю. Як гарно було дивитися, головно нічю, до місяця. Закинули ми сіти, на яку милю від криги. І доки ми ждали на рибу, мій Юрко сів у човен з одним Італійцем, і конче хотів підплисти до криги. Хочу, каже, побачити.

— Не йдіть туди, говорив їм капітан, то небезпечно.

Ба, коби вони не молоді! Як їм послухати? Весело веслували тай доплили до самої криги. Ми слідкували за ними із „Санта Лючії". Аж нараз, ненадійно, вся ця велитенська крига попросту перевернулася: прикрила мого брата й того Італійця, прикрила та пірнала в глибину морську. Нашим кораблем захитали великі хвилі, й заки ми могли доплисти до того місця, наступила тишина та спокій. Ми нічого не бачили.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

ПОКЛИК

ДО ВСІХ РОГАТИНЦІВ, А ЗОКРЕМА ДО ВСІХ БУВШИХ УЧЕНИКІВ УКРАЇНСЬКОЇ ПРИВАТНОЇ ГІМНАЗІЇ РІДНОЇ ШКОЛИ В РОГАТИНІ, ЩО ПЕРЕБУВАЮТЬ У ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ І В КАНАДІ.

Дня 29. вересня 1934 року відбудеться святочний ювилей 25-ліття існування української приватної гімназії Рідної Школи і Філії Учительської Громади в Рогатині. Побіч святочної програми ювилею відбудеться товариський зїзд бувших учеників і професорів тоїж гімназії.

Від часу заснування гімназії минає 25 літ. За той час неабиякі зміни переживав український нарід, рогатинський повіт і його гімназія. Велике число учеників і професорів з вибухом світової війни вступило в ряди Українських Січових Стрільців, щоб „червону калину піднімати". Немало з них полягли в боях за волю України. Неодні з них помандрували по ріжних сторонах світа. Не всі зможуть бути учасниками того зїзду, між ними й українські імігранти в Америці і Канаді. Одначе думаємо, що в день зїзду полинуть вони всі думкою туди, в гімназійні мури, і будуть шукати-нагадувати своїх товаришів, мило згадувати часи доброї слави рогатинської гімназії. Та рівночасно жаль робиться, коли згадаємо, серед яких обставин та труднощів мусить ця інституція вести свою виховну працю серед української молоді тепер. Віримо, що бувші ученики тої школи, як також усі Рогатинці, зрозуміють ці труднощі і в 25-ліття станутъ на допомогу. Замість привітів на ювилей даймо матеріяльну підмогу цій інституції, яка соткам молоді дала початки знання — підготовку до її теперішнього життя і праці.

Жертви просимо слати на адресу:

Stephen Savitzky,
97 Boyden Ave., Maplewood, N. J.
голови Комітету Рогатинщини, або на адресу Обєднання.

Всі жертви будуть поміщені у часописах.

За Комітет Рогатинщини:
С. Савіцький, голова;
С. Шпакович, секретар.

В окуліста.

— Ви страшно короткозорі. Чим ви є по званні?

— Астрономом, пане докторе.

Відривний календар.

— Наш календар нам продовжує життя.

— Якто?

— Через помилку має три дні більше.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

ВУСТЕР, МАСС.

Висилаю $10 на поміч Рідному Краєви, з призначенням по $2: на боєву акцію, інвалідів, політичних вязнів, будову музею в Празі і потерпівшим від повени.

Гроші переслано через Обєднання.

Йосиф Зазуляк.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Збірка „Просвіти" для жертв повени.

Українське товариство „Просвіта" в Ню Йорку роздало своїм членам лісти до збирання жертв помираючому українському народови голодом на Україні, загарбаній чужими наїзниками.

Жертви зложили:

Ліста ч. 2. Н. Гладун $3; П. Задорецький, Д. Палко по $1; Ф. Катейла, Ґросер, Жид по 25 ц. Разом $5.10. Зібрав І. Жовнір.

Ліста ч. 5. І. Паликій $2.

Ліста ч. 6. І. Зверженський $1.

Ліста ч. 11. К. Сахман $4.

Ліста ч. 13. М Сікорик $1; о. Ю. Е. Соколов 50 ц.; Я. Тарас, Н. Рак, І. Берцовий, Й. Кукура, А. Баран, І. Городецький, К. Миронюк, парохія св. Володимира, Й. Стіскон, М. Ядловський; по 25 ц.: М. Канцірук, Е. Скоревич по 20 ц.; Т. Дубас 40 ц.; І. Милимак, А. Макарик по 10 ц. Разом $5. Зібрав Т. Дубас.

Ліста ч. 15. І. Ганц $1.

Ліста ч. 19. Ю. Заячук $1; А. Ґураль, В. Богулевич, Ю. Сидор по 50 ц.; І. Сабаск, Й. Інґма по 25 ц. Разом $3. Зібрав В. Богулевич.

Ліста ч. 25. Я. Кузик 50 ц.; Т. Виньовський, І. Калмук по 25 ц. Разом $1. Зібрав Т. Виньовський.

Ліста ч. 31. Г. Максимів $1.

Ліста ч. 32. В. Антошків $1.

Ліста ч. 36. М. Жовтанський, Ленік, по 50 ц.; Занчук 25 ц. Разом 1.25. Зібрав М. Жовтанський.

Ліста ч. 58. П. Яремчук 50 ц.

Ліста ч 61. І. Устяк $1; М. Устяк, Г. Елас, М. Літвар по 50 ц.; В. Устяк, М. Павлусів по 25 ц. Разом $3. Зібрав І. Устяк.

Ліста ч 62. М. Школьний, К. Школьна, С. Левін, М. Літвак по 50 ц.; С. Шурлей, В. Левін, А. Пясецький по 25 ц. Разом $2.75. Зібрав М. Школьний.

Ліста ч. 64. Д. Волик, Ю. Алі по 50 ц.; П. Глива $1. Разом $2. Зібрав Д. Волик.

Ліста ч. 67. П. Буждиґан, І. Штоґрин, А. Кальба по $1; Т. Липський, І. Швед, О. Гуль, Сурмач по 50 ц. Разом $5. Зібрав П. Буждиґан.

Ліста ч. 75. Д. Малецький $1; Т. Перчин, А. Промовлейко, П. Гусак, Я. Резняк, Н. Пелехатий, В. Василюк, М. Пласконос по 50 ц.; А. Кульчицький, Г. Семчишин, В. Резняк, Й. Ґурнік по 25 ц. Разом $5.50. Зібрав Д. Малецький у Бавнд Брук, Н. Дж.

Ліста ч. 79. А. Бойко 25 ц.

Ліста ч. 82. Т. Нільовський, П. Чутер по $2; С. Ніньовська $1. Разом $5. Зібрав Т. Ніньовський.

Ліста ч. 83. Г. Стефанишин $1.

Ліста ч. 84. М. Фроґнер $5.

Ліста ч. 85. М. Маличівський, В. Новаковський по $1; М. Серкіз 50 ц.; І. Берцовий, М. Іваніцький по 25 ц. Разом $3. Зібрав М. Маличівський.

Ліста ч. 86. П. Наконечний, І. Копитко по $1. Разом $2. Зібрав П. Наконечний.

Ліста ч. 89. І. Крушельницький 25 ц.

Ліста ч. 43. Д. Кальба $1.

Ліста ч. 57. І. Глакий $5.

Разом $67.

Попередно вислано на поміч Гуцульщині $25.

Тепер висилаємо через „Обєднання" на потерпівших від повени в Галичині $42.

В міру потреби на поміч потерпівшим в Галичині від повени, просимо тих членів, що не звернули ще своїх ліст, негайно принести з збірками на збірку укр. тов. „Просвіта" в Ню Йорку.

Іван Жовнір, предс.; **Ілько Палиликий**, касієр; **Корнило Лучка**, секр. фін.; **Микола Макар**, секр. рек.

Славний анґлійський політик і державний муж Вілієм Ґледстон (1800—1898) був всесторонно освічений. Вмів у всякій справі сказати свою думку й у всьому був знаменито обізнаний. Два Ґледстонові приятелі постановили раз пожартувати собі з нього та почали в його присутности балачку, в якій він, як думали, не візьме участи, бо нічого про те не знатиме. Знайшли якийсь старий часопис і прочитали статтю про історію шахів. Раз при Ґледстоні завели балачку на цю тему, переконані, що Ґледстон нічого на цю тему не могтиме запримітити. Та ледви почали балачку, Ґледстон запримітив:

— Приятелі, як я почув вашу балачку, пригадав собі, що ви розповідаєте на тему одної статті з шахової газети, яку я написав тому пятнадцять літ.

7 СЕКТ.

У Румунії на основі розпорядку міністерства віроісповідання заборонили сім релігійних сект, бо їх становище перечить законови про культурні установи. Ці секти такі: Міжнародній Союз Дослідників Біблії, Міленісти, Союз „Бог чи Єгова", Назаренці, Іноцентисти, Адвентисти, Реформісти, Христіяністи та Женці. Згідно з розпорядком ті секти розвязали тому, бо їх доктрини ображають державні закони та прилюдну мораль.

У СТАРИНІ ЗНАЛИ ЦЕНТРАЛЬНЕ ОГРІВАННЯ.

Французькі часописи повідомляють із Шальон сір Саон, що там знайшли останки римського міста з першої доби христіянства. Найцікавіше те, що там по домах знайшли центральне огрівання, майже зовсім похоже до центрального огрівання наших часів при помочі фур.

Користь.

— Тож чому не відправите цього вейтера, коли він так задовжується, що ви не маєте спокою від людей, які приходять домагатися від нього, щоби віддав довг?

— То не було би розумно. Всі ті люди, що приходять допоминатися в нього грошей, задержуються хвилину бодай і кожний випе бодай одну склянку пива.

СВІТОВА ВІЙНА ДВАЦЯТЬ РОКІВ ТОМУ. — 13. СЕРПНЯ. — БЕЛЬҐІЙЦІ ВІДБИЛИ НІМЦІВ.

(33)

8/13 © 1934 by United Feature Syndicate, Inc.

Вважають, що перша найкрівавіша битва, яка розпочала світову війну, відбулася в Бельґії в районі села Гелен. Ця битва так і лишилася в історії під назвою битви під Геленом. Це село лежить у провінції Лімбурґ, через яку старалася продертись німецька армія, щоби вийти на французьку територію там, де Французи найменше сподівалися скорої появи Німців. Та тут бельґійська армія переважала силою Німців, а тому й битва була вперта. Добре устаткована артилерією, скорострілами, ґранатами й іншою амуніцією, бельґійська армія хоробро відбивала всі атаки німецької армії, яка виявила тут незвичайну хоробрість, відвагу та вміння наступати. Битва скінчилася відступом Німців зі своїх позицій. Все поле було устелене трупами людей і коней та розбитою й поломаною зброєю.

В другій битві в той самий день, 12 серпня, на південь від Гелена в районі Егеці бельґійська армія була незвичайно добре устаткована скорострілами, які були установлені на швидких автомобілях. Це дуже помогло Бельґійцям і показало значення скорого перевозу з одної позиції на другу такої зброї, як скорострілі. Внаслідок незвичайної активности й рухливости бельґійської армії та технічної переваги її над Німцями німецька армія, що йшла в наступі на Намір, була змушена відійти трохи назад.

Між першою партією німецьких полонених, яких Бельґійці привели в місто Лювен, звертали на себе увагу чотири німецькі молоді офіцири. Вони всі були одягнені в сірий уніформ, який був мало замітний на сірому ґрунті скошених піль. На головах вони мали спеціяльні шоломи з гострими шпилями на верху. Ці шоломи були вкриті сірим сукном, що покривало їх цілком. Населення з зацікавленням, іноді з лютою стрічало полонених. Конвоїри старалися охоронити полонених від нападів і образ.